

**NEMIS TILI DARSIDA INTERAKTIV MASHQLARDAN
FOYDALANISH**

Xusinova Laylo Nazarboy qizi

O'zDJTU nemis tili amaliy fanlar kafedrası o'qituvchisi

Ma'murov Rustambek

O'zDJTU nemis tili amaliy fanlar kafedrası I kurs talabasi

Bugungi globallashuv sharoitida xorijiy tillarni mukammal o'rganish zamonaviy ta'lim tizimining eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, nemis tili iqtisodiyot, fan, texnologiya va xalqaro hamkorlik sohalarida keng qo'llanilishi sababli unga bo'lgan qiziqish yildan-yilga ortib bormoqda. Shu bois nemis tilini o'qitishda an'anaviy usullardan tashqari zamonaviy, interaktiv va innovatsion metodlardan foydalanish dolzarb masalaga aylangan. Interaktiv mashqlar o'quvchini darsning faol ishtirokchisiga aylantiradi. Bunday mashqlar orqali o'quvchilar tinglash, gapirish, o'qish va yozish ko'nikmalarini bir vaqtning o'zida rivojlantiradi. Natijada tilni amaliy qo'llash, muloqotga kirishish va fikrni erkin ifodalash imkoniyatlari kengayadi. Mazkur maqolaning maqsadi nemis tili darslarida interaktiv mashqlarning pedagogik imkoniyatlarini tahlil qilish, ularning afzalliklarini yoritish hamda amaliy qo'llash bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Interaktiv ta'lim tushunchasi va uning mohiyati

“Interaktiv” atamasi ingliz tilidagi interactive so'zidan kelib chiqqan bo'lib, “o'zaro hamkorlik qilish” ma'nosini anglatadi. Interaktiv ta'limda o'qituvchi va o'quvchi, shuningdek o'quvchilarning o'zaro hamkorligi asosiy o'rinni egallaydi. Dars jarayonida har bir ishtirokchi faol fikrlaydi, muhokama qiladi, tahlil qiladi va mustaqil xulosaga keladi. Nemis tili darslarida interaktiv mashqlar til birliklarini shunchaki yodlash emas, balki ularni real kommunikativ vaziyatlarda qo'llash imkonini beradi. Bu esa kommunikativ yondashuv tamoyillariga to'liq mos keladi.

Interaktiv ta'limning asosiy tamoyillari quyidagilar hisoblanadi:

- O'quvchi faolligini ta'minlash;
- Hamkorlikda ishlash;
- Mustaqil fikrlashni rivojlantirish;
- Muloqot madaniyatini shakllantirish;
- Muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmasini rivojlantirish;
- Refleksiya va o'z-o'zini baholashni yo'lga qo'yish.

Mazkur tamoyillar nemis tili darslarida samarali o'quv muhitini yaratishga xizmat qiladi va o'quvchilarning tilni amaliy egallashiga yordam beradi.

Nemis tili darslarida interaktiv mashqlarning turlari

Nemis tilini samarali o'qitishda interaktiv mashqlar o'quvchilarning darsdagi faolligini oshirish, ularning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish hamda nazariy bilimlarni amaliyot bilan bog'lashda muhim vosita hisoblanadi. Bunday mashqlar o'quvchilarni mustaqil fikrlashga, hamkorlikda ishlashga va o'z fikrini erkin ifodalashga undaydi.

1. Juftlikda ishlash (Partnerarbeit)

Juftlikda bajariladigan mashqlar eng samarali interaktiv metodlardan biri sanaladi. Bu usulda har bir o'quvchi muloqot jarayonida faol ishtirok etadi. O'quvchilar savol-javob qiladi, suhbat quradi, matnlarni birgalikda tahlil qiladi va bir-birining xatolarini tuzatadi.

Masalan, "Sich vorstellen" (o'zini tanishtirish) mavzusida talabalar juftliklarda bir-biriga quyidagi savollarni berishlari mumkin:

Wie heißen Sie?

Woher kommen Sie?

Was studieren Sie?

Welche Hobbys haben Sie?

Bunday mashqlar og'zaki nutqni rivojlantirish bilan bir qatorda talaffuz va tinglab tushunish ko'nikmalarini ham mustahkamlaydi.

2. Guruh bilan ishlash (Gruppenarbeit)

Kichik guruhlarda ishlash o'quvchilarning hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantiradi. Guruh a'zolari umumiy vazifani bajarish uchun fikr almashadi, muhokama olib boradi va yakuniy xulosani birgalikda taqdim etadi.

Masalan, "Deutschland" mavzusida guruhlar quyidagi yo'nalishlarda ishlashi mumkin:

Germaniya geografiyasi;

Ta'lim tizimi;

Madaniyati va urf-odatlar;

Mashhur shaxslari;

Milliy bayramlari.

Har bir guruh o'z natijalarini nemis tilida taqdim etadi. Bu esa taqdimot qilish va jamoa oldida nutq so'zlash malakasini rivojlantiradi.

3. Rolli o'yinlar (Rollenspiele)

Rolli o'yinlar xorijiy tilni o'qitish metodikasida eng samarali usullardan biri hisoblanadi. O'quvchilar hayotiy vaziyatlarni sahnalashtirish orqali til birliklarini tabiiy ravishda qo'llaydilar.

Misollar:

Do'konda xarid qilish;

Mehmonxonada xona band qilish;

Shifokor va bemor suhbat;

Aeroportdagi muloqot;

Restoranda buyurtma berish;

Ishga qabul suhbatini tashkil etish.

Rolli o'yinlar davomida o'quvchilar grammatik qoidalarni yod olishdan ko'ra, ularni real vaziyatlarda qo'llashni o'rganadilar.

4. Muammoli vaziyatlar (Problem-Based Learning)

Muammoli vaziyatlar asosida tashkil etilgan mashqlar tanqidiy va mantiqiy fikrlashni rivojlantiradi.

Masalan:

Vaziyat: Talabalar Germaniyaga almashinuv dasturi asosida borishlari kerak. Ular yashash joyini tanlash, transport, xarajatlar va o'qish masalalarini muhokama qiladilar.

Har bir guruh o'z qarorini nemis tilida asoslaydi.

Bu usul:

Muloqotni rivojlantiradi;

Yangi lug'atni faol qo'llashga yordam beradi;

Argument keltirish ko'nikmasini shakllantiradi.

5. Aqliy hujum (Brainstorming)

Aqliy hujum usulida o'qituvchi muammoni o'rta tashlaydi va barcha o'quvchilar o'z fikrlarini erkin bildiradilar.

Masalan:

“Warum lernen wir Deutsch?”

Talabalar quyidagi javoblarni berishlari mumkin:

Studium;

Arbeit;

Reisen;

Kultur;

Kommunikation;

Wissenschaft.

Keyinchalik ushbu g'oyalar asosida matn tuzish, munozara yoki prezentatsiya tashkil etiladi.

Interaktiv mashqlarning afzalliklari

Nemis tili darslarida interaktiv mashqlardan foydalanish quyidagi ijobiy natijalarni beradi:

- O'quvchilarning darsdagi faolligi ortadi;
- Motivatsiya kuchayadi;
- Muloqot ko'nikmalari rivojlanadi;
- Lug'at boyligi kengayadi;

- Grammatik bilimlar mustahkamlanadi;
- Tinglab tushunish va ogʻzaki nutq yaxshilanadi;
- Jamoada ishlash madaniyati shakllanadi;
- Mustaqil va tanqidiy fikrlash rivojlanadi;
- Dars qiziqarli va samarali tashkil etiladi.

Shuningdek, interaktiv mashqlar oʻqituvchiga har bir talabaning faolligi va bilim darajasini kuzatish hamda individual yondashuvni amalga oshirish imkonini beradi. Zamonaviy pedagogik tajribalar shuni koʻrsatadiki, interaktiv metodlar qoʻllanilgan darslarda oʻquvchilarning tilni oʻzlashtirish darajasi anʼanaviy usullarga nisbatan yuqoriroq boʻladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jalolov J. J. Chet til oʻqitish metodikasi. – Toshkent: Oʻqituvchi, 2012.
2. Saydaliyev S. Nemis tilini oʻqitish metodikasi. – Toshkent, 2018.
3. Passov E. I. Kommunikativ metodika obucheniya inostrannym yazykam. – Moskva, 2010.
4. Bimmel P., Rampillon U. Lernerautonomie und Lernstrategien. – Berlin: Langenscheidt, 2012.
5. Funk H., Kuhn C., Demme S. Studio d – Deutsch als Fremdsprache. – Berlin: Cornelsen, 2015.
6. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. – Pearson Education, 2015.
7. Richards J. C., Rodgers T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge University Press, 2014.
8. Nunan D. Task-Based Language Teaching. – Cambridge University Press, 2004.
9. Littlewood W. Communicative Language Teaching. – Cambridge University Press, 2007.
10. Council of Europe. Common European Framework of Reference for Languages (CEFR). – Strasbourg, 2020.

11. Scrivener J. Learning Teaching. – Macmillan Education, 2018.
12. Thornbury S. How to Teach Speaking. – Pearson Education, 2007.